

POLITICS AND POLICY

ДЕСЕТ ПРИНЦИПА ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕШЕНИЯТА НА ПУБЛИЧНИЯ МЕНИДЖМЪНТ ОТ ПОЛИТИЧЕСКИ ИМПЕРАТИВИ

Тодор Танев¹, Софийски университет „Св. Климент Охридски ”

Резюме

Статията изследва отношенията между политиката и администрацията с оглед дефинирането на онази област, при която е нарушен баланса и публичният мениджмънт търпи политически императиви във вреда на публичния интерес. От управленската практика на държавно и местно равнище са формулирани 10 принципа за борба на срещу такива конкретни императиви.

Ключови думи: политика; администрация; публичен мениджмънт.

TEN PRINCIPLES TO PROTECT PUBLIC MANAGEMENT DECISIONS FROM POLITICAL IMPERATIVES

Todor Tanev², Sofia University “St. Kliment Ohridski”

Abstract

The article examines the relationship between politics and administration with a view to defining the spectrum where the balance between them is disturbed in a way that public management tolerates political imperatives to the detriment of the public interest. From the

¹ Тодор Танев е професор в Софийския университет „Св. Климент Охридски ”, доктор на политическите науки. Преподавал е в много други университети. Автор е на 9 монографии и над 100 изследвания и статии. Съосновател и ръководител на катедрите по политически науки и публична администрация в Софийския университет. Бил е стипендиант на Фулбрайт и има 9 специализации в САЩ, както и в Холандия, Германия, Италия и Швеция. Интересите му са в областта на стратегическото управление в публичната сфера, политическата култура и държавността. Бил е министър на образованието и науката в периода 2014-2016.

² Todor Tanev is a professor at Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Dr.Sci. He has taught at many other universities. He is the author of 9 monographs and about 100 studies and articles. Co-founder and head of the departments of Political Science and Public Administration at Sofia University. He was a Fulbright Scholar and has 9 specializations in the United States, as well as in the Netherlands, Germany, Italy and Sweden. His interests are in the field of Strategic Governance in the public sphere, Political Culture and Statehood. He was Minister of Education and Science 2014-2016.

management practice at the state and local level, 10 principles are formulated for the public manager's struggle against such concrete imperatives.

Keywords: *politics; administration; public management.*

Такава тема налага първо едно предварително условие. Тук няма да става дума за опазване от политиката на публичния *governance*, тъй като, както е известно, това е принципно невъзможно, а и ненужно. Няма как управлението-*governance* да се дистанцира от ценностните избори, които иманентно съдържа и, следователно, от политиката, която е област на изначални нагласи и предпочитания за устройството на социалния свят.

Затова пък ще се говори за опазване на публичния *management*, т.е. инструменталната част от управлението (в случая – на държавата или общината). Никой не отрича, че между политиката и управлението-*management* съществуват необходими връзки, но покрай тях се прокрадват и допълнителни властови влияния, които нямат управленско, а само политическо оправдание. В такива случаи, както всеки знае, задължителното качество обективност на инструменталния мениджмънт се подкошава от политически императиви. Тези императиви избиват от орбитите им решенията, вземани хипотетично единствено с оглед ефективността и пряко в името на публичния интерес³ без оглед на политическите интереси⁴.

Може би е нужна малко повече конкретика. Разликата между двата типа управление е голяма, макар на български език да липсват термини, с които да се разграничават те едно от друго. И двете се превеждат „публично управление“ въпреки, че знак на тъждество няма и не би следвало да се използва един и същ термин за двете.

Първото, *public governance*, и без това предполага изрично политиката, защото решенията при него са ценностни, зависят от едни или други обществени предпочитания, които доминират в определен момент. Следователно *governance* не може да се дели от политиката, не може да се опазва самó от себе си, т.е. от политическия императив. Политическите аргументи са тези, които служат при него за селектиране на водещи мотиви, които да оправдаят едно или друго решение. Губернатори, а не мениджъри определят политиката на съответните американски щати или пък на руски губернии. Централната банка определя централния лихвен процент с политическо, а не икономическо решение, а тя се ръководи от гуверньор, а не мениджър.

³За дефиниции вж. подробно изследването на Милена Стефанова - Стефанова, М. (2019) Публичният интерес в управлението на местно ниво, Университетско издателство Св. Климент Охридски, София [Stefanova, M. (2019)]

⁴ За дефиниции вж. основно концепцията на Минчо Семов, базирана на общите становища между него и Любен Николов през 70-те години на 20 век - Николов, Л. (1974) Мотиви на поведение и социални структури, Наука и изкуство, София [Nikolov, L. (1974)], Семов, М. (1975) Пропагандата в системата на обществения живот, Наука и изкуство, София [Semov, M. (1975)].

Съвсем друга е ситуацията при публичния мениджмънт. Решенията в мениджмънта не са ценностни, а инструментални⁵, т.е. не „от гледна точка на интерес“, а по-скоро обективни, без зависимост от такава гледна точка. Затова сами по себе си би следвало да са свободни от политически дълженствования. Водеща е логиката на ефективността и ефикасността. Затова мениджмънта в публичната сфера трябва да стои на дистанция от политически внушения и още по-голяма дистанция от политически императиви, защото решенията му са добри за публичния интерес, когато са обективни. Водещата ценност е една и тя е универсална: ефективност и толкова.

Както е известно, разделението на публичния мениджмънт от политиката е важно за напредъка и развитието⁶, макар и на практика да не е абсолютно, та даже и да не бива да е абсолютна. По принцип се предполага, че връзката между двете страни е преди всичко позитивна⁷. Предполага се също, че водеща роля играе политиката при формиране на основните управленски решения на държавно и местно равнище. Политиката е тази, която изтъква едни и същевременно задрасква други водещи цели, докато публичната администрация се занимава само с организация на действията, чрез които се постигат подобрите такива цели.

Под голям и постоянен въпрос обаче е кое от двете има някакво преимущество от гледна точка на нещо трето. Съществува едно най-важно условие, което е без конкуренция: публичният интерес – било то дългосрочен или краткосрочен. Дали само и единствено политиката може да го определя? Поколения шовинисти на политическата сфера твърдят, че няма друг инструмент на цивилизацията, който може да формира публичния интерес от предпоставката за изначална разлика между предпочитанията на членовете на общността и това става чрез механизма на „издигане на особения⁸ интерес като всеобщ“⁹. (Шовинистите на пазара твърдят същото пък за ролята на пазара; появили са се и шовинисти на гражданския сектор, които от своя страна декларират, че най-чистата форма на публичния интерес се кове от свободните граждански сдружения.)

Този тип твърдения (за тържеството на един или друг сектор публичния интерес) са сами по себе си не само ограничени, но и опасни. Първата жертва на монопола на един от секторите над формулата на публичния интерес става самият публичен интерес. Като че ли стаият се в ъгъла публичен мениджмънт от страх пред крамолите на трите сектора кой е по-важен за общия интерес всъщност изглежда се оказва най-близък до него в сравнение с тези три колоса. Но публичният интерес би следвало да има превъзходство над всичко – политика, икономика и граждански сектор, да не говорим за публичен мениджмънт. (Вж. подробно изследване на взаимоотношенията политика -

⁵ Танев, Т. (2011) Доброто управление (good governance): наследеното понятие, Публични политики.bg, 2 (1), Март 2011 [Tanev, T. (2011)].

⁶ Wilson, W. (1887) The Study of Administration, Political Science Quarterly, 2 (2), 197-222

⁷ Вебер, М. (2016) Политиката като призвание. Науката като призвание, Рива, София [Veber, M. (2016)].

⁸ particular, да не се бърка с частен: обособена, една от няколко форма на „всеобщия“ (на цялата общност) интерес, обособена формула на общия интерес без да е собствено обособен такъв (частен) на предлагащата го група – участник в общността.

⁹ Известната теза на Хегел, която негласно се приема на въоръжение от политците и мнозина политолози като просто, но надеждно оръжие на фронта с алтернативни тези.

администрация в статията на Т. Верхайен – „политико-административни отношения“¹⁰.)

1. ДЕФИНИЦИОННА ОБЛАСТ НА ТЕМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПУБЛИЧНИЯ МЕНИДЖМЪНТ ОТ ПОЛИТИЧЕСКИ ИМПЕРАТИВИ

Аксиоматично е положението, че политическите императиви над публичния мениджмънт отвъд нормалните влияния на политиката върху публичното управление, дефиниращи основните му посоки на развитие, цели и параметри, се считат за вредни и опасни включително от тези, които ги практикуват.

Не всеки политик е държавник. Лошата политика се състои само от онази част, която се бори за властта, но не прави нищо повече. Липсва другата част – осъществяването на публичните проекти. Без постигането на обществен резултат борбата за власт си остава скъпо платена самоцел¹¹.

Става дума за императиви, а не просто влияния. Императиви, нарушаващи ефективността и ефикасността на решенията на публичния мениджмънт в обществена полза по явен или скрит начин, пряко или косвено, актуално или потенциално. Такива императиви са добре познати на всеки гражданин. Те съществуват във всяка страна и от край време. Следователно човечеството няма да се раздели с тях и занапред. Възможни са поради по-високата властова осигуреност на политическата сфера в сравнение с публичния мениджмънт. Например ръководителят на парламентарно представена партия или който и да е народен представител винаги имат преимущество пред кмета или министъра. Тази схема се предава каскадно надолу по равнищата на публичното управление.

Как изглеждат политическите императиви? Те нерядко могат формално да са наметнати с мантията на легални или даже легитимни заповеди, спуснати отгоре. Още по-често обаче те са груб пряк натиск върху публичен ръководител с пренебрежение към рамката на легалността и легитимността.

Например те се проявяват в контекста на парламентарните и местните избори като нарушения на законния ред за тяхното протичане или умишлено избягване на санкциите срещу тези, които пречат на изборната администрация. Колко пъти секретарката на министър или кмет съобщава тревожно, че дадено политическо лице с предполагаем дневен ред от собствени искания „идва“, „качва се по асансьора“, „чака в приемната“. Нима са рядкост настояванията за политически назначения на административни постове? Колко често към тях се добавят и строги настоявания лицето, заемащо в момента съответните постове да бъде премахнато от тях, уволнено или поне преследвано? Не е ли регулярен натискът върху административните власти при провеждане на конкурси за обществени поръчки, при разпределение и преразпределение на ресурси? Не е ли ясно какво следва, ако дадено административно

¹⁰ Верхайен, Т., Т. Танев (съст.) (2000) Въведение в публичната администрация в сравнителен европейски контекст, ГАЛ-ИКО, София [Verhagen, T., T. Tanev (2000)].

¹¹ Танев, Т. (2011) Аденауер: политикът–администратор, администраторът–политик, Публични политики.bg, 2 (3), Юли 2011 [Tanev, T. (2011)].

лице публично оповести факта на упражняван политически натиск върху него? Най-леката форма на политически организирана реакция е да се организира медийна антикампания срещу това лице или направо прашането на автобус с хора, облечени в национални носии, които да извият хоро с трибагреника начело на централен площад като израз на обществен протест срещу решенията му.

Дали органите на реда и прокуратурата излизат изобщо в защита на притисканите публични ръководители, макар тъкмо това да е тяхната очаквана роля? Негласно дали всъщност не е създадено негативно обществено мнение срещу някои личности или институции, които си вършат работата в горния смисъл – Лаура Кьовеша, OLAF, Сметната палата – и кой най-вероятно има интерес и власт да създава подобно мнение? Има ли въобще практика колегията от останалите публични ръководители или обществеността като цяло да се притичват на помощ на притиснатия колеги при явни случаи на предявени нечисти политически изисквания към него, или по-скоро всичко се отминава с глухо мълчание?

Казано накратко, в този текст ще се говори за някои от възможните начини за самостоятелно организирана реакция на „притиснатите“. Това са начини в крайна сметка за опазване именно на мениджмънта в публичната сфера от властните набези на политическата сфера извън нормите на легалността и легитимността.

Това „говорене“ по-надолу не произтича от някаква съществуваща теория, нито цели, обратно, индуктивното постигане на такава теория. То почива върху обобщения на управленската практика на държавно и местно равнище, правени от позициите на публичния интерес.

2. ПОЛИТИКАТА И АДМИНИСТРАЦИЯТА В ЕДИНОДЕЙСТВИЕ

Аксиомата тук е следната: публичният интерес е водещ за държавното и местното управление (които са смес на политика, governance и публичен мениджмънт). И политиката, и управлението не само се оправдават от този интерес, но и по принцип съществуването им се базира върху него.

Какво е обществен интерес¹²: преди всичко съвкупност от претенции, свързани с колективните нужди на членовете на дадена общност – защитени от пряката и постоянна намеса на държавата, държавните органи, органите на местната власт. Щом стане дума за държава или местна власт, на преден план изникват:

- двуединството политика-управление, както и
- двуединството в самото държавно управление – governance и public management.

Политика и управление в този контекст едновременно в система регулират дейности в полза на дадена общност (в нейната цялост!), каквито са предотвратяване на опасност за живота и човешкото здраве по принцип, осигуряване на обществения ред и мир, предотвратяване на заплахата за обществената сигурност или по-значимо по обем имущество, а защо не и опазване на правата на човека.

¹² [https://www.ifac.org/_flysystem/azure-private/publications/files/PPP%205%20\(2\).pdf](https://www.ifac.org/_flysystem/azure-private/publications/files/PPP%205%20(2).pdf)

В днешно време, за което иде реч, общественият интерес е вече добре обоснован, регистриран в множество направления на демократичния процес, интересите на мнозинството от гражданите са хармонизирани в обемистото законодателство, като за тях има и сравнително добре изградени стандарти за легитимност. От чисто функционална гледна точка общественият интерес се отнася до „общото благо“, сравнително универсално разбирано, като се използва за оправдаване на намесата на правителството в пазарна икономика.

По принцип кой може да бъде негов действителен говорител освен обективното (най-)добро управление в негова полза, планирано и оценявано по обективни критерии? Кой и как балансира евентуално възникващия конфликт между нивата на държавно или местно управление? Може ли обаче както политиката, така и публичното управление да имат собствен смисъл, независим от публичния интерес?

Да не се връщаме назад чак до времето на Платон, но тук няма как да не се докоснем до вечния въпрос – има ли обективна справедливост в управлението? Загърбвайки цялата плетеница от философски размисли по въпроса през вековете тук може само да се припомни една работна формула за справедливост в държавното и местното управление, сътворена от мен по-рано¹³. Това е доброто управление като справедливост в публичната сфера. На съответното място формулирах, че справедливостта в този контекст е неравно отношение към неравните, при което ощетените са съгласни със създалата се ситуация поради обективния факт, че няма по-добро решение за тяхното положение и че ще получат в замяна най-съществената от възможните компенсации в обозримо бъдеще. Следователно това е доброто управление, създаващо такива условия. То явно е изчистено от субективни ценностни основания.

Политиката създава доктрини и интереси, управлението – публични политики (освен секторни да не забравяме че те са леви, десни, консервативни, либерални), докато политиката в единство с управлението в името на публичния интерес – стратегии (мандатни, отвъд-мандатни, най-добре отвъд мандатни, държавнически, но при всеки случай по-обективни от всички по-горе).

3. КОНФЛИКТЪТ МЕЖДУ ПОЛИТИЧЕСКАТА СФЕРА И ПУБЛИЧНОТО УПРАВЛЕНИЕ.

Изглежда това противоречие, проявяващо се в единството им под формата на държавно и местно управление е записвано още във времената на „Епос за Гилгамеш“, без да проявява тенденция към намаление или увеличение през хилядолетията...

Въпросът е в това, че (1) силно преобладаващото мнозинство на решенията в публичното управление във всекидневието, и не само в него, с голяма или по-малка важност, не са от „основно“ значение и не предполагат предварително ценностно, в случая – политическо и още по-малко много по-тясното партийно-политическо селектиране и диктуване на приоритети; (2) управлението в публичната сфера винаги се

¹³ Танев, Т. (2021) Встъпителни думи. Административната справедливост като обект на изследване в: Танев, Т., Петров, С. (2021) Административната справедливост като елемент на доброто управление, Университетско издателство Св. Климент Охридски, София [Tanev, T. (2021)].

е считало и явно ще се счита за подведомствено на политическата сфера поради сливането им в държавното управление, въпреки и независимо от потенциалното преимущество на обективни пред субективни мотиви в публичното управление за разлика от политическата сфера, даваща изява на субективните (поради произхода им от интереси); (3) Независимо и въпреки горните две условия, политическите императиви нахлуват постоянно във всекидневието на публичното управление, откривайки понякога със завидна изобретателност в него основания за налагане на специфични интереси, което няма как да се пренебрегне.

Тук явно се открояват императиви, а не просто влияния. Императиви, които съвсем не са невинни „влияния“, тъй като водят до значими нарушения на публичната ефективност и ефикасност на решенията на публичния мениджмънт в обществена полза, явна или скрита, пряка или косвена, актуална или потенциална.

Публичният мениджмънт също е властна структура. Но тя почива (или би трябвало да почива) на обективна база – експертното вземане на решения въз основа на сравнение между алтернативи по безконфликтни критерии според най-високата очаквана стойност EV. Намесата в такава относително неутрална властна структура от страна на политическата власт нарушава баланса между двете власти и оттам – компрометира както ефективността на мениджмънта, така и на политиката. Самият публичен интерес е мерилото за баланса, за който става дума.

По-малко от необходимата власт, т.е. власт под равнището на необходимия баланс води до двувластие и даже многовластие с всички последици от това по посока задълбочаване на анархията. Обратно, прекомерната власт над разумния баланс води до монопол, а той винаги е с вредни последици за публичния интерес. Затова се счита, че политическият монопол над публичния мениджмънт представлява опасност за публичния интерес.

Конфликтът публичен мениджмънт-политика би могъл да се изрази с континуум от нула до 100%, при което крайните стойности са само теоретични величини и не съществуват на практика. Така този конфликт може да се градира от пренебрежимо малък през опасен до непоносимо вреден.

Моралната дилема на въпросния конфликт (която е неизбежна, щом става дума за нарушен баланс на властта в ущърб на публичния интерес!) задължително трябва да бъде сведена до управленска дилема, за да стане управляем. При това посоката на отрицателно въздействие е от политиката към управлението, а не обратно. (Управлението може да се изроди единствено в бюрокрация, която няма същата степен на обратно въздействие върху политическата сфера.) Агент на вредата е политическият субект *PS*, нарушаващ ефективността и ефикасността на публичното управление чрез своите императиви срещу тези качества на публичните решения.

Случват ли се конфликтите политика-публичен мениджмънт с достатъчно висока честота, за да представляват реална опасност за публичния интерес? Практиката налага мнението, че тук става дума за ежедневие, придобило аурата на нормалност. Министърът всекидневно (ежеминутно) пази политическото доверие на партиите към себе си, кметът по същия начин гледа да опази политическото си оцеляване и целта не е

токова лична, колкото израз на необходимостта изобщо да може да свърши своята работа, за която е назначен. Това няма как да става без съобразяване на управленските решения в името на публичния интерес с изискванията на особени (партийни) или направо частни (под партийно прикритие) интереси. Винаги е било така и винаги ще бъде така. Борбата не е еднократна и – край, а всекидневна като бърсането на прах. Борбата е възможно да е с по-голяма ефективност при спазване на определени правила, на което се обръща внимание в настоящия текст. Без борба, често самотна, няма възможност да се ограничат политическите набези върху решенията на публичния мениджмънт.

Има ли „разрив“ (каква дума, каква необходимост тя да се използва!) между публичен мениджмънт и политика? Да, ако става дума за партизанщина – явление, чрез което се проявява политиката в съвременния свят и особено у нас. Тя къса дълженствованията си към публичния интерес в името на особения или частния. Това много накратко мога да назова типична проява на *политически провинциалзъм*, но тук няма място да се развие тази теза. Борбата срещу политическите императиви над принципно обективистичния публичен мениджмънт във вреда на публичния интерес е част от политико-културната модернизация, борба срещу изоставането в един динамичен свят. Тази борба засега продължава да е достатъчно самотно начинание поради незрелостта на етапа, в който се намира политико-културната модернизация. Колко гнусно изглеждат прикритията на политическите доминатори над държавното и местното управление под формата предварително оповестени „тайни общества“ с явни корени в средновековието, т.е. самопровазгласили се елити, до които „другите“ нямат достъп за техен страх и безусловно подчинение.

Публичният интерес изисква преди всичко друго обективното – професионално, експертно, ефективно и ефикасно – публично управление. Никой и по никакъв начин не оспорва абсолютната нужда и обществената полза и от политиката, т.е. постигане на формула за обществен интерес при изходна ситуация на пълно разминаване на предпочитанията на вечно „различните“. Все пак най-малко обществените симпатии са на страната на управлението, не на политиката, а съвсем никак – на партизанската (т.е. партийно центрираната) политика. Държавната и местната администрация не е враг на партиите, а техен сътрудник, но не и роб.

Неслучайно сред основните изследователски теми в този широк контекст се наложи изтъкването на преимуществата на „типичните кметове-политици“ като по-добрия вариант от разделението политици-управленци в публичната сфера¹⁴. И наистина: кое е по-добре при схизмата между двете сфери – кметовете-политици или политиците-кметове¹⁵?! Слава Богу, че на този свят съществува реално съчетание управление-политика и това е държавничеството. То обаче подобно на богинята Нике, съвсем сама, в момента след битката, минутата на настъпилата неестествена тишина след кръсците

¹⁴ Барбър, Б. (2021) Ако кметовете управляваха света, Сиела, София [Barbar, B. (2021)].

¹⁵ Танев, Т. (2011) Аденаур: политикът-администратор, администраторът-политик, Публични политики.bg, 2 (3), Юли 2011 [Tanev, T. (2011)].

на спорешите, виковете на биещите се и стоновете на умиращите, неочаквана каца на бойното поле.

4. ДЕСЕТТЕ ПРИНЦИПА ЗА ОПАЗВАНЕ НА РЕШЕНИЯТА НА ПУБЛИЧНИЯ МЕНИДЖМЪНТ ОТ ПОЛИТИЧЕСКИ ИМПЕРАТИВИ:

Аксиомата тук гласи следното: компромиси в името на максималното спазване на принципите на доброто управление – публичен мениджмънт – може, компромиси със самите принципи – никога.

Ако се допускат недопустимите компромиси с принципите на доброто управление в публичната сфера, то ние, данъкоплатците, гражданите на държавата, жителите на своите общини, хората с права, споменати още преди 800 години в Магна харта – Великата харта на свободите¹⁶, ще трябва да ежеминутно да свеждаме глави пред императива на императивно наложени практики, като: „след мен – и потоп“, „внимавайте кой ще спечели конкурса за длъжността“, „този да се уволни“, „внимавайте нашата фирма да поеме обекта“, „какво ви интересува дали спечелилата търга фирма дава най-високите цени вместо най-ниските“ и т.н. Нещо по-унизително и от това – сами трябва постоянно да си бъдем цензори на поведението, както и да свикнем своевременно да забравяме и крием от другите спонтанно надигащата се понякога вътрешна протестна вълна.

Принципите може да са и повече на брой, но тук не се цели изчерпателното им изброяване.

1. Борбата срещу конкретния политически императив, ако се вземе решение да се води изобщо, трябва задължително да се води докрай (до самия край, било то с победа или поражение!). Всяко друго решение за спиране преди края при това условие е пагубен и води до победа на партизанско-политическите мотиви. Никакъв отказ не е оправдан поради каквито и да било причини, ако веднъж действието е било започнато. Особено важно – борбата е без оглед цената и жертвите: „Който го е страх от мечки да не ходи в гората“. Неминуемо се изисква стопроцентова готовност за евентуална жертва. Налага се последователна независимост от собствените загуби. Иначе не само няма смисъл, но неизбежно се постига точно обратния ефект в полза на PS. Задължително действието трябва да се отпочва с отлична подготовка, дълго обмисляне и стратегия, включително готовност за опресняване на стратегията. Няма нищо изненадващо в това, че следва да има готовност за продължителна битка.

2. Борбата с политическите императиви върху дадено решение на публичния мениджмънт следва винаги да се води от позициите на добре уговорена потенциална или актуална подкрепа на властови център, максимално силният от възможните. Това е императив. Вярно е, че освен такъв властови център е потенциално правилно да се търси широка подкрепа, т.е. подкрепата и на единомишленици, даже съюзници, с които

¹⁶[https://bulgariansinlondon.com/%D0%9E%D0%B1%D1%89%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE/%D0%9A%D0%B0%D0%BA%D0%B2%D0%BE-%D0%B5-Magna-Carta-\(%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%85%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B5\)](https://bulgariansinlondon.com/%D0%9E%D0%B1%D1%89%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE/%D0%9A%D0%B0%D0%BA%D0%B2%D0%BE-%D0%B5-Magna-Carta-(%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%85%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B5))

е постигнато съгласие. Но животът отрежда друго за зоната отвъд самотната подкрепа – актуална или потенциална – на един отделен властови център. Всъщност реалистично погледнато не може да се очаква помощ и сътрудничество, особено в моменти, когато това е толкова необходимо – борецът остава сам. Няма и съществено възнаграждение, ако се дочака „победа“ – печелившите са спасените, а не спасителят: няма нужда да се припомня поуката от последната минута на класическия филм-притча „Великолепната седморка“.

3. Борбата с политическите императиви върху дадено решение на публичния мениджмънт изисква в практикуването ѝ да се оставя възможност за бърз и ефективен изход при силно и трайно неблагоприятно стечение на обстоятелствата чрез „замразяване“ на „конflikта“ с PS, но в никакъв случай не и окончателно прекъсване и отстъпление. Това изрично означава че тази борба изисква т.нар. „опортюнистично поведение“: борбата трябва да продължи все някой ден когато се появят благоприятни условия и така да се доведе докрай, даже след като е „минало времето“ на конкретния сюжет. Правило, доказано от несметен брой случаи е, че „лошият“ е винаги по-лош от предполагащото – в това отношение да няма никакви изненади.

4. Борбата с политическите императиви върху дадено решение на публичния мениджмънт трябва да се води чрез т.нар. „социализиране“ (обобществяване) на политическите намерения. Това изискване означава предварително да се ангажира възможно най-обхватно множество единомишленици, партньори и най-вече съюзници в трайна защита на конкретния застрашен обществения интерес, а и не само него. Едно разумно изискване е в това отношение да се достигне поне до критична маса съмишленици. Нека не се забравя, че освен легалност, борбата трябва да се обезпечи и чрез легитимност и откритост. Пак в този смисъл, но не единствено само, следва да се ангажират и политическите противници на PS, независимо от тяхната реална сила, които и да са. „Социализацията“ в този инструментален смисъл означава, че капанът на публичното оповестяване трябва да е отрано заложен, чрез който да се неутрализират вредните политически влияния когато дойде времето за това. Част от същите усилия е и задължението отрано да се създават наследници, които да продължат „делото“, ако и когато това се наложи.

5. Борбата с политическите императиви върху дадено решение на публичния мениджмънт почти задължително трябва да се води винаги светкавично (=неочаквано!), в максимално социално пространство и с оглед предизвикване на „автоцензура“ от самите политически агенти в максимална степен. Това изискване е приложение на стратегическото изискване, формулирано още от Сун Дзъ за прилагане на „изненада“¹⁷. Да не забравяме, че борбата с политическите императиви върху дадено решение на публичния мениджмънт е борба на слабия Давид срещу могъщия политически Голиат. Изключително значение има публичното издаване на конкретните намерения на PS, показващи общите му вредни намерения, компрометиращи опазването на публичния интерес. Отличен пример е историята на 9 март 1943 г. сутринта, когато светкавично се

¹⁷ Сун Дзъ (2003) Изкуството на войната, Сиела, София [Sun Dza, (2003)].

разпространява информацията за скритите намерения на пронацистското правителство за изселване на българските евреи, довело технически до тяхното спасение от нацистките лагери на смъртта.

6. Борбата с политическите императиви върху дадено решение на публичния мениджмънт трябва да се води чрез използването на пукнатините, които неизбежно съществуват у PS – политическия субект, нарушаващ ефективността и ефикасността на публичното управление чрез своите императиви срещу тези качества на публичните решения. Въпросът с откриването на такива пукнатини може да не е лесен, но съвсем не е невъзможен – обичайното правило е, че „нещо щом съществува, то не може да не се издаде“.

7. Борбата с политическите императиви върху дадено решение на публичния мениджмънт е вредно и опасно да не се води самостоятелно, „в одиночество“ – успехът ѝ винаги зависи от наличието на „отбор“. Числото на участниците в него все пак е добре от много гледни точки да се държи минимален, като често се препоръчва „тимът“ да се състои от трима, което е минималното число за създаване на социум – дебатът между всеки двама се осигурява винаги с трети, който е арбитър.

8. Борбата с политическите императиви върху дадено решение на публичния мениджмънт трябва да се води с опората върху здрав „гръб“ (това е повече от проста подкрепа или обикновена помощ) Това е постоянната осигуреност на действията с авторитета на безусловно силна институция с неоспорим властен потенциал (църква, социална група, политическо движение и пр.). Много важно е да се разбере, че тук не става дума за подкрепа от името на ценности, защото те са оспорими и нямат властен потенциал, а от институция.

9. Борбата с политическите императиви върху дадено решение на публичния мениджмънт трябва да се води в условията на трайна и здрава връзка с доказано независима журналистика. Не е изключено за тази цел да се прибегва и до инструмента на конспиративни канали за изнасяне на информация, подготвени предварително. И тук действа правилото, че „ако нещо съществува, то не може да не се издаде, въпросът е само в метода известното да се улови“. Същевременно борецният се срещу политическите императиви върху дадено решение на публичния мениджмънт не трябва да се бои ни най-малко от медийния шум на голямото множество зависими (политически, икономически, силово) медии – ръката зад ръждивия нож е важната, не острието. Злепоставянето в тези медии е почти неизбежно, а когато започне – то е крайно енергично; добрата новина е, че все пак когато бурята отmine, зависимите медии като една се обръщат към друг център на интерес, поради което те изоставят доскорошния си обект със същата енергия, с която до вчера не са ти давали покой.

10. Борбата с политическите императиви върху дадено решение на публичния мениджмънт се нуждае колкото може повече, колкото може по-често и колкото може по-интензивно от „околичественоствяване“ (квантификация) на аргументите. Цифрите са по-точен и, най-важното, по-авторитетен аргумент винаги, когато се сравняват с качествените съждения. Радостното е, че на всяко качество може да се припише число чрез едни или други методи – обикновено съвсем достъпни и прости. Освен това

всичко трябва да се документира в писмена форма, като когато това е възможно, документите трябва да са надлежно „заверени“. Това са документи, които ще са нужни даже не само веднъж, а повторно някой ден.

5. ФИНАЛ

Някой може да каже, че изброяването на такива принципи е прекомерно, че в едни или други от изброените наднича „теория на конспирацията“. Да забравим за „качването по стълбите“?! За съжаление действителността е по-коварна от тези десет принципа. Борбата с коварните ѝ меандри изисква още едно нещо: късмет, но той не зависи от нас, а от Небето. Както и безкрайно търпение и настойчивост, с които да се спазва хигиената на публичното управление в социалния живот тъй както се спазва хигиената в биологичния живот.

БИБЛИОГРАФИЯ

Барбър, Б. (2021) Ако кметовете управляваха света, Сиела, София [Barbar, B. (2021) Ako kmetovete upravlyavaha sveta, Siela, Sofia].

Вебер, М. (2016) Политиката като призвание. Науката като призвание, Рива, София [Veber, M. (2016) Politikata kao prizvanie. Naukata kao prizvanie, Riva, Sofia].

Верхайен, Т., Т. Танев (съст.) (2000) Въведение в публичната администрация в сравнителен европейски контекст, ГАЛ-ИКО, София [Verhayen, T., T. Tanev (sast.) (2000) Vavedenie v publichnata administratsia v sravnitelen evropeyski kontekst, GAL-IKO, Sofia].

Magna Carta -

[https://bulgariansinlondon.com/%D0%9E%D0%B1%D1%89%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE/%D0%9A%D0%B0%D0%BA%D0%B2%D0%BE-%D0%B5-Magna-Carta-\(%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%85%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B5\)](https://bulgariansinlondon.com/%D0%9E%D0%B1%D1%89%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE/%D0%9A%D0%B0%D0%BA%D0%B2%D0%BE-%D0%B5-Magna-Carta-(%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%85%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B5))

Николов, Л. (1974) Мотиви на поведение и социални структури, Наука и изкуство, София [Nikolov, L. (1974) Motivi na povedenie i sotsialni strukturi, Nauka i izkustvo, Sofia].

Семов, М. (1975) Пропагандата в системата на обществения живот, Наука и изкуство, София [Semov, M. (1975) Propagandata v sistemata na obshtestvenia zhivot, Nauka i izkustvo, Sofia].

Стефанова, М. (2019) Публичният интерес в управлението на местно ниво, Университетско издателство Св. Климент Охридски, София [Stefanova, M. (2019) Publichniyat interes v upravlението na mestno nivo, Universitetsko izdatelstvo Sv. Kliment Ohridski, Sofia].

Сун Дзъ (2003) Изкуството на войната, Сиела, София [Sun Dza, Izkustvoto na voynata, Siela Sofia].

Танев, Т. (2011) Доброто управление (good governance): наследеното понятие, Публични политики.bg, 2 (1), Март 2011 [Tanev, T. (2011) Dobroto upravlenie (good governance): nasledenoto ponyatie, Publichni politiki.bg, 2 (1), Mart 2011].

Танев, Т. (2011) Аденауер: политикът–администратор, администраторът–политик, Публични политики.bg, 2 (3), Юли 2011 [Tanev, T. (2011) Adenauer: politikat–administrator, administratorat–politik, Publichni politiki.bg, 2 (3), Yuli 2011].

Танев, Т. (2021) Встъпителни думи. Административната справедливост като обект на изследване в: Танев, Т., Петров, С. (2021) Административната справедливост като елемент на доброто управление, Университетско издателство Св. Климент Охридски, София [Tanev, T. (2021) Vstapitelni dumi. Administrativnata spravedlivost kao obekt na izsledvane v: Tanev, T., Petrov, S. (2021) Administrativnata spravedlivost kao element na dobroto upravlenie, Universitetsko izdatelstvo Sv. Kliment Ohridski, Sofia].

Хегел, Г. (2018) Философия на правото, Изток-Запад, София [Hegel, G. (2018) Filosofia na pravoto, Iztok-Zapad, Sofia].

IFAC's Policy Position Papers (2012) [https://www.ifac.org/_flysystem/azure-private/publications/files/PPP%205%20\(2\).pdf](https://www.ifac.org/_flysystem/azure-private/publications/files/PPP%205%20(2).pdf)

Wilson, W. (1887) The Study of Administration, Political Science Quarterly, 2 (2), 197-222